

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หัวใจของการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ก็คือการพัฒนาคน เพราะคนเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน หากประเทศใดไม่ให้ความสำคัญในการพัฒนาคนให้มีศักยภาพสูงขึ้นก็จะไม่สามารถพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าได้ กระบวนการที่ใช้ในการพัฒนาคนให้มีศักยภาพสูงขึ้นในทุกด้านนั้นก็คือ กระบวนการทางการศึกษา เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการที่สร้างคนให้มีศักยภาพทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาและผู้ที่มิบทบาทสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของคนก็คือครู

งานครูเป็นวิชาชีพที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูงต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการปฏิบัติงาน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาวิชาชีพครูให้มีมาตรฐานสูงและเป็นที่ยอมรับของสังคมขณะเดียวกันก็ต้องก้าวทันกระแสการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการ เทคโนโลยี ค่านิยม และวัฒนธรรมทางสังคม รวมทั้งงานครูยังเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสติปัญญาและความสามารถหลากหลายของผู้เรียน ดังนั้นครูจึงต้องมีการพัฒนาตัวเองอยู่ตลอดเวลาเพื่อจะสามารถวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้ตอบสนองต่อศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน (ประวิศ เอราวรณห์, 2542 : 1) ซึ่งสอดคล้องกับสุวิมล ว่องวานิช (2544 : 1) ที่ได้กล่าวไว้ว่า กระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสื่อสารก่อให้เกิดข้อมูลข่าวสารและความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากมายทำให้ผู้เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็นครู อาจารย์ หรือผู้เรียนต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการเรียนการสอนให้เข้ากับยุคสมัยเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ ทันต่อความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่อยู่ตลอดเวลา ครู อาจารย์ไม่สามารถบอกเล่าความรู้ให้กับผู้เรียนได้ทั้งหมด การเรียนการสอนในยุคปัจจุบันจึงเป็นการเรียนแบบร่วมมือกันระหว่างครูผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และเป็นการเรียนการสอนที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันหาแนวทางแก้ไขในกรณีที่เกิดปัญหา และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544 : 1) ได้กล่าวไว้ว่า หัวใจสำคัญของจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนคือครูต้องปฏิบัติงานในบทบาทของตนเอง ดำเนินการทุกวิถีทางเพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นเยาวชนและพลเมืองที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้คู่คุณธรรมในการดำรงชีวิต

จากเหตุผลดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงความต้องการของสังคมในปัจจุบันที่มีความคาดหวังที่จะให้ครูได้ทำหน้าที่จัดการเรียนรู้ให้กับเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนาเด็กได้เต็มตามศักยภาพ

ของแต่ละบุคคลซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อ้นชัย ชาสัก (2533 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ใจชัย สำคัญประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพนักเรียนคือคุณภาพการสอนของครูซึ่งมีอิทธิพลสูงกว่า ปัจจัยอื่นๆ และผลของการวิจัยของชินภัทร ภูมิรัตน์และคนอื่นๆ (2533 : บทคัดย่อ) ซึ่งให้เห็นว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อคุณภาพของผลผลิตทางการศึกษาคือสมรรถภาพการเรียนของ นักเรียนซึ่งเป็นบทบาทที่สำคัญของครู

กระบวนการจัดการศึกษาประกอบด้วย 3 กระบวนการ คือ กระบวนการบริหาร การศึกษา กระบวนการเรียนการสอนและกระบวนการนิเทศการศึกษา ซึ่งจะต้องอาศัยความร่วมมือ และประสานสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541 : 53) กระบวนการจัดการเรียนการสอน ถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา ซึ่งในกระบวนการ นี้มีครูผู้สอนเป็นผู้ทำหน้าที่โดยตรง ดังนั้นถ้าจะพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนก็ต้องเริ่มต้นด้วยการพัฒนาครูผู้สอนให้มีศักยภาพด้านการสอนสูงขึ้น และเทคนิคประการสำคัญที่สามารถ ช่วยพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นคือการทำวิจัย ในชั้นเรียน (บุญเรียง ขจรศิลป์, 2539 : 7)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 24 และมาตรา 30 ได้ให้ความสำคัญในการนำการวิจัยไปใช้ในการเรียนการสอนโดยกำหนดให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อ การเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้ การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา เป็นเหตุให้วงการศึกษ ของไทยเล็งเห็นความสำคัญและส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนตื่นตัวในการทำวิจัยเพื่อพัฒนา คุณภาพการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น เห็นได้จากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ (2538 : 3-10) ได้กำหนดนโยบายและมาตรการด้านการวิจัยการศึกษา ในร่างแผน การศึกษา ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ซึ่งในนโยบายข้อ 5.3 และข้อ 8 คือปรับปรุงประสิทธิภาพ ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยเร่งรัดงานวิจัยและศึกษาค้นคว้าเพื่อให้ได้เทคนิคและกระบวนการ เรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ โดยมีมาตรการในการสนับสนุนให้ทุกหน่วยงานดำเนินการ วิจัย ศึกษา ค้นคว้า เพื่อพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการศึกษาในความรับผิดชอบ โดยเน้นให้ ครูใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในห้องเรียน

การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research) เป็นกระบวนการที่ครู ใช้ในการศึกษาเพื่อแก้ปัญหา พัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอน โดยการนำเอาประสบการณ์ ที่สอนมาทำวิจัย ปัญหาที่จะนำมาทำวิจัยคือปัญหาที่เกิดจากการเรียนการสอน จากตัวนักเรียนและ จากตัวครูผู้สอนเอง เป็นปัญหาที่สามารถหาคำตอบได้ทันที ครูจะนำปัญหานั้นมาดำเนินการตาม

ขั้นตอนกระบวนการทางวิทยาศาสตร์โดยกำหนดปัญหา ตั้งสมมติฐาน ทดลองเก็บข้อมูล เป็นระยะ นำข้อมูลมาวิเคราะห์ หากคำตอบ สรุปลงแล้วนำผลที่ได้มาแก้ปัญหา ปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนจนกว่าจะได้รับผลที่ผู้วิจัยพึงพอใจ ซึ่งส่งผลให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุเป้าหมาย และมีคุณภาพ ซึ่งจะเกิดประโยชน์แก่นักเรียนโดยตรงเป็นอันดับแรก (สุวัฒนา สุวรรณเขตนิกม. 2538 : 6)

จากเหตุผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการที่ครูจะพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนให้สูงขึ้นนั้น ครูจะต้องใช้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเข้ามามีส่วนในการพัฒนา และในเรื่องนี้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติยังได้ร่วมกับคณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดำเนินการจัดโครงการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครูในโรงเรียนประถมศึกษาและกำหนดให้โครงการนี้เป็น โครงการสำคัญโครงการหนึ่ง ในโครงการวิจัยและพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา โดยเริ่มโครงการในปี พ.ศ. 2539-2540 ซึ่งมีหลักการและเหตุผลของโครงการคือเพื่อส่งเสริมให้ครูได้มีความรู้ ความสามารถทางการวิจัยและมีคุณลักษณะที่เหมาะสม ซึ่งจะส่งผลไปถึงการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ โครงการวิจัยในชั้นเรียนนี้มีจุดประสงค์เพื่อให้ครูได้ทำกิจกรรมการเรียนการสอนที่รัดกุม มีการวางแผนเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่อง มีการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปลงและนำผลมาแก้ปัญหาในชั้นเรียน อันจะส่งผลทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสูงสุด อีกทั้งผลการวิจัยยังสามารถนำเสนอเป็นผลงานทางวิชาการ ในการขอเลื่อนตำแหน่งได้ด้วย

ในปัจจุบันการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนในจังหวัดบุรีรัมย์ ยังมีการทำไม่มากนัก ผู้ที่ทำวิจัยในชั้นเรียนส่วนใหญ่จะทำเพื่อเป็นผลงานทางวิชาการสำหรับขอเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น ส่วนผู้ที่ทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนนั้นจะมีจำนวนน้อยมาก เนื่องจากครูผู้สอนส่วนใหญ่ขาดความรู้และทักษะในการทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพีรวัฒน์ วงษ์พรม (2533 : 120-121) และศักดิ์ดา ฑูปมาใต้ (2544 : 94) ซึ่งได้สรุปสภาพปัญหาและอุปสรรคในการทำวิจัยชั้นเรียน พบว่า ครูผู้สอนขาดความรู้และทักษะการวิจัย รวมทั้งขาดประสบการณ์ในการทำวิจัย นอกจากนี้ยังพบว่าหลังจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ประกาศใช้ ทำให้ครูผู้สอนเกิดการตื่นตัวในเรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียน มีการสมัครเข้าอบรมการทำวิจัยในชั้นเรียนกันมากขึ้น ซึ่งระยะเวลาการอบรมจะมี ตั้งแต่ 1-3 วัน แต่หลังจากการอบรมแล้วครูผู้สอนก็ยังไม่สามารถทำวิจัยในชั้นเรียนได้ เนื่องจากส่วนใหญ่ขาดความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัย ประกอบกับระยะเวลาที่ใช้ในการอบรมค่อนข้างน้อยและปัญหาในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน รวมทั้งขาดที่ปรึกษาในการทำวิจัย จึงทำให้ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่ประสบความสำเร็จในการทำวิจัยในชั้นเรียน

จากเหตุผลที่ได้กล่าวข้างต้นแล้ว ทำให้ผู้วิจัยมีความเชื่อมั่นว่ากระบวนการวิจัย
 ในชั้นเรียนสามารถช่วยพัฒนาครูผู้สอนให้มีศักยภาพในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ดีขึ้น
 ส่งผลให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียน
 การสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและพัฒนาครูให้เป็นผู้ที่มีความสามารถในการใช้วิธีการจัด
 การเรียนการสอนได้อย่างหลากหลาย

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะศึกษานิเทศก์ ซึ่งมีหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนาครูผู้สอนในสังกัดให้
 มีศักยภาพในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสูงขึ้น มีความสนใจเป็นอย่างมากในการที่จะ
 แก้ปัญหาการขาดความรู้และทักษะเรื่องการวิจัยในชั้นเรียนดังกล่าว จึงได้สร้างชุดฝึกทักษะการวิจัย
 ในชั้นเรียนสำหรับใช้ฝึกอบรมครูผู้สอนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน รวมทั้ง
 มีทักษะในการปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถนำไปพัฒนาการจัดการเรียน
 การสอนในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นต่อไป นอกจากนี้ผู้วิจัยยังมีความสนใจที่จะศึกษา
 ความพึงพอใจของครูผู้สอนที่มีต่อชุดฝึกทักษะการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาชุดฝึกทักษะการวิจัย
 ในชั้นเรียนให้มีความเหมาะสมในการใช้ฝึกอบรมมากยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อสร้างชุดฝึกทักษะการวิจัยในชั้นเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้านการวิจัยในชั้นเรียนของครู ก่อนและ
 หลังการฝึก
3. เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะการวิจัยในชั้นเรียน
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของครู ที่มีต่อชุดฝึกทักษะการวิจัยในชั้นเรียน

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้านการวิจัยในชั้นเรียนของครูหลังฝึกสูงกว่าก่อนฝึก
2. ชุดฝึกทักษะการวิจัยในชั้นเรียนมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80
3. ความพึงพอใจของครูผู้ที่มีต่อชุดฝึกทักษะการวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับมากขึ้นไป

ความสำคัญของการวิจัย

1. ครูมีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะในการปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน
2. ได้ชุดฝึกทักษะการวิจัยในชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ครูผู้สอน โรงเรียนบ้านหินเหล็กไฟ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 14 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากร

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ ชุดฝึกทักษะการวิจัยในชั้นเรียน

2.2 ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของครูและความพึงพอใจของครูที่มีต่อชุดฝึกทักษะการวิจัยในชั้นเรียน

3. การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้เวลา ระหว่างวันที่ 1 ธันวาคม 2545 ถึงวันที่ 31 มกราคม 2546

4. ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดสาระเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนจำกัดเฉพาะความรู้และทักษะ ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์และได้รับการตรวจสอบความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ โดยแบ่งตารางออกเป็น 7 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน

ชุดที่ 2 การกำหนดโครงงานการวิจัยในชั้นเรียน

ชุดที่ 3 การพัฒนานวัตกรรม

ชุดที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ชุดที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ชุดที่ 6 การเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน

ชุดที่ 7 การเผยแพร่ผลงานการวิจัยในชั้นเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ชุดฝึกทักษะการวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง แบบฝึกทักษะ ชุดฝึกอบรม ชุดพัฒนาตนเอง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสำหรับใช้ฝึกทักษะการวิจัยในชั้นเรียนแก่ครู

2. ครู หมายถึง ครูผู้สอน โรงเรียนบ้านหินเหล็กไฟ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ปีการศึกษา 2545

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ความสามารถของครู ที่เข้ารับการฝึกทักษะการวิจัยในชั้นเรียน วัดได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ หมายถึง แบบทดสอบที่ทักษะการวิจัย
ในชั้นเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อให้วัดความรู้ความสามารถของครูที่เข้ารับการฝึกทักษะการวิจัย
ในชั้นเรียน

5. ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกทางบวกของครูที่มีต่อชุดฝึกทักษะการวิจัย
ในชั้นเรียน

6. ประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะ หมายถึงชุดฝึกที่ได้ผ่านการวิเคราะห์โดยยึดเกณฑ์
มาตรฐาน 80/80

7. เกณฑ์มาตรฐาน 80/80 หมายถึง เกณฑ์ประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะการวิจัย
ในชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพดังนี้

7.1 เกณฑ์มาตรฐาน 80 ตัวแรก หมายถึง เกณฑ์ขั้นต่ำร้อยละของคะแนนเฉลี่ย
ของครูที่เข้ารับการฝึกทักษะการวิจัยในชั้นเรียน ระหว่างการฝึกทักษะแต่ละชุด

7.2 เกณฑ์มาตรฐาน 80 ตัวหลัง หมายถึง เกณฑ์ขั้นต่ำร้อยละของคะแนนเฉลี่ย
ของครูที่เข้ารับการฝึกทักษะการวิจัยในชั้นเรียน จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังการฝึก
ทักษะต้นสุดลง

8. การวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง การศึกษาสภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอน
ในชั้นเรียนแล้วนำมาแก้ไขอย่างเป็นระบบตามหลักวิชาการวิจัย